УДК: 338.246.025.2
DOI: https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-2-12

Рябчук О.Г.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університету державної фіскальної служби України

Гожуловський С.С.
студент
Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту
Університету державної фіскальної служби України

Riabchuk Oksana
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Audit and Economic Analysis
University of the State Fiscal Service of Ukraine

Gozhulovsky Sergiy
Student
Institute of Accounting, Analysis and Audit
University of the State Fiscal Service of Ukraine

ОБҐРУНТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТНИЙ АУДИТ»

JUSTIFICATION CONCEPT OF THE «STATE BUDGET AUDIT»

У статті обґрунтовано необхідність підвищення ефективності сфери, яка фінансується за кошти державного бюджету. Доведено, що таке покращення буде забезпечуватися за умов удосконалення і посилення функції контролю щодо ефективного та доцільного використання державних фінансів. Обґрунтовано, що саме державний фінансовий аудит, який проводиться в межах державного фінансового контролю, потребує детального вивчення, наукового осмислення його сутності та уточнення термінології. У свою чергу, науково обґрунтована та законодавчо визначена термінологія буде основою для розроблення концепції створення системи контролю за державними фінансами, яка відповідає високим світовим стандартам. Розглянуто та проаналізовано існуючі підходи до розуміння змісту державного фінансового та державного бюджетного аудиту. Наведено власне обґрунтоване визначення поняття державного бюджетного аудиту. Наведено основні характеристики видів державного фінансового аудиту в контексті авторського переосмислення його сутності.

Ключові слова: *бюджет, аудит, фінанси, державний сектор економіки, контроль, ресурси, категорія, дефініція.*

В статье обоснована необходимость повышения эффективности сферы, финансируемой за счет государственного бюджета. Доказано, что такое улучшение будет обеспечиваться в условиях совершенствования и усиления функции контроля по эффективному и целесообразному использованию государственных финансов. Обосновано, что именно государственный финансовый аудит, который проводится в рамках государственного финансового контроля, требует детального изучения, научного осмысления его сущности и уточнения терминологии. В свою очередь, научно обоснованная и законодательно определенная терминология будет основой для разработки концепции создания системы контроля за государственными финансами, которая соответствует высоким мировым стандартам. Рассмотрены и проанализированы существующие подходы к пониманию содержания государственного финансового и государственного бюджетного аудита. Приведено собственно обоснованное определение понятия государственного бюджетного аудита. Приведены основные характеристики видов государственного финансового аудита в контексте авторского переосмысления его сущности.

Ключевые слова: *бюджет, аудит, финансы, государственный сектор экономики, контроль, ресурсы, категория, дефиниция.*

Public sector activity provide the most important components of society. The changes that have taken place in the system of public finance control in recent years are fully justified by the policy pursued by Ukraine to move closer to the European Union. State financial audit, conducted within the framework of state financial control, needs detailed studying. Understanding and justifying this category is an extremely important scientific process. Methods that used

© Рябчук О.Г., Гожуловський С.С., 2020

during the researching: chronology, analysis, synthesis, grouping, generalization, deduction, induction, comparison, analogy, logical reasoning method, dialectics, etc. Public financial audit research addresses a number of theoretical issues related to the need to legislate and differentiate between the concepts of "state financial audit", "state budget audit", "tax audit" and "customs audit". The presence of different definitions of the concepts of "state financial audit" and "state budget audit" is caused by problems of understanding of their essence by scientists and practitioners. However, the main disadvantage of some of the definitions of the budget audit is that they do not mention such an important category as "efficiency". After all, the evaluation of the effectiveness of management decisions and the use of public resources is a feature of the state budget audit. The principle of efficiency is one of the basic principles of the budgetary system, which is defined by the Budget Code of Ukraine. The main purpose of auditing the efficiency of public funds is to determine the cost-effectiveness, efficiency and effectiveness of their use, to establish criteria for evaluating the results obtained and assessing the achievement of the expected goal, drawing conclusions and developing proposals for improving the efficiency of budget spending and eliminating the identified shortcomings. Further research in the areas of state financial audit and state budget audit is very important from a theoretical and practical point of view. Our terminology will allow us to define the composition and structure of the control bodies, their powers, functions, tasks, areas of activity, objects of control, methods of verification, for example, in the development of regulatory and legislative acts.

Keywords: *budget, audit, finance, public sector economy, control, resources, category, definition.*

Постановка проблеми. В умовах постійних спроб реформування соціально-економічної системи в Україні важливе значення має державний сектор економіки. Значення його діяльності апріорно очевидне та абсолютно обґрунтоване в силу специфіки своєї важливості як інструмента забезпечення існування держави як окремого суб'єкта.

Саме тому зрушення, які відбулися у системі контролю державних фінансів останніми роками, цілком обґрунтовані тією політикою, що проводить Україна для зближення з Європейським Союзом. Однією з ключових вимог європейської спільноти є забезпечення прозорого й ефективного управління державними фінансами. Адже діяльність державного сектору забезпечує найважливіші складники життєдіяльності суспільства, а саме: освіту, науку, охорону здоров'я, соціальний захист, культуру, податкову діяльність, надання адміністративних послуг та ін., а також включає важливі елементи, які є обов'язковими для визнання інституту держави: органи публічної державної влади, апарат примусу (Судова влада України, Офіс Генерального прокурора України, Міністерство внутрішніх справ України, Державна кримінально-виконавча служба України), армія (Збройні сили України), національна безпека (Служба безпеки України) та ін.

Саме тому, державний сектор потребує особливої уваги, що б забезпечило його належне та ефективне функціонування. Тому можна стверджувати, що ефективність системи, яка фінансується за кошти державного бюджету, буде забезпечуватися лише за умов удосконалення і посилення функції контролю щодо ефективного та належного використання відповідних державних фінансів.

З цього слідує, що державний фінансовий аудит, який проводиться в межах державного фінансового контролю, потребує детального вивчення. Розуміння та обґрунтування цієї категорії є вкрай важливим науковим процесом, адже вона втілює його сутність як важливої форми контролю за використанням фінансових (бюджетних) ресурсів держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем державного фінансового аудиту присвячені наукові праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків. У значній кількості досліджень подаються також і авторські визначення категорії «державний фінансовий аудит». Зокрема, дефініції цієї категорії наведено у працях таких авторів, як: В. Бугаєнко, Ю. Кравченко Ю., Криштопа І., Максімова В., Немченко В., Піхоцький В., Слободяник Ю., Степашин С., Трайтлі В., Хомутенко В. та ін. Проте, на нашу думку, наведені визначення не повною мірою розкривають сутність зазначеної категорії. Тому необхідні подальші дослідження у цьому напрямі з метою розмежування різних понять та підвищення якості державного фінансового контролю.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Процес вивчення контрольної системи повинен відбуватися за належного науково-теоретичного обґрунтування, враховувати позитивний зарубіжний досвід і загальні тенденції в галузі контролю державних фінансів як наукового напряму. Відсутність комплексного, градаційного та стратифікованого підходу до вивчення і розв'язання проблем контролю державних фінансів ускладнює гармонізацію вітчизняного законодавства з європейськими стандартами в цій сфері.

При цьому ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки та фінансів, нестабільність її правового регулювання становлять реальну загрозу національним інтересам [1, с. 319].

Разом з цим наявність великої кількості контролюючих фінансових органів та існування різноманітних форм і видів контролю не забезпечує вирішення проблем доцільного та ефективного використання фінансових ресурсів держави. Позитивні зрушення в цьому напрямі можуть відбутися насамперед через формування адекватного визначення та правильного розуміння сутності державного фінансового аудиту та його складників.

Формулювання цілей та завдань статті. Саме державний фінансовий аудит виконує роль правової та функціонально контрольної процедури, покликаної забезпечити прозорість та ефективність бюджетної сфери, гарантувати надходження достовірної та релевантної інформації про стан використання державних фінансів (бюджетних коштів) до органів державної влади (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Фонд державного майна України, Державна служба фінансового моніторингу України, Президент України, Національний банк України, Державна податкова служба України, Державна митна служба України) та громадськості. Тому в основу

законодавчих і нормативних актів, що приймаються у сфері державного фінансового контролю, має бути покладена науково обґрунтована і правильно застосовувана термінологія. І дослідження в цьому напрямі є вкрай важливим як із теоретичного, так і з практичного погляду.

Таким чином, в першу чергу, ми маємо на меті проаналізувати наявні підходи до розуміння змісту державного фінансового аудиту та державного бюджетного аудиту, при цьому обов'язково навівши імперативний підхід до трактування цих категорій, а також надати власне обґрунтоване бачення їхньої сутності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження у сфері державного фінансового аудиту вирішують низку теоретичних проблем, пов'язаних з необхідністю законодавчого визначення та розмежування понять «державний фінансовий аудит», «державний бюджетний аудит», «податковий аудит» та «митний аудит». У свою чергу, науково-обґрунтована та законодавчо визначена термінологія стане основою для розроблення концепції створення системи контролю державних фінансів, що відповідатиме високим світовим стандартам.

Наявність різних визначень поняття «державний фінансовий аудит» зумовлена проблемами розуміння його сутності науковцями і законодавчого врегулювання сутності цього виду контролю, що не сприяє розвитку наукової концепції державного фінансового аудиту як виду контролю [2, с. 154].

Відповідно до Господарського кодексу України [3], Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [4] та Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [5], державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Результати державного фінансового аудиту та їхня оцінка викладаються у звіті [3; 4; 5].

Проте багато вітчизняних науковців та практиків, опираючись на емпіричні дослідження й аналіз діяльності Державної аудиторської служби України (Офісу фінансового контролю), сформулювали власне визначення категорії «державний фінансовий аудит» (табл. 1).

Зважаючи на те, що в кожному наведеному нами визначенні державного фінансового аудиту, які були зроблені науковцями та практиками, об'єктом контролю є бюджетні кошти та їх використання, пропонуємо застосувати до цих дефініцій визначення «державний бюджетний аудит».

Дефініцію категорії «державний бюджетний аудит» можна також визначити відповідно до наявних джерел та інформаційних ресурсів. Бюджетний аудит – експертиза та аналіз звітів і балансів підприємств, організацій, установ, які фінансуються з бюджету, з метою перевірки законності та цільового використання бюджетних коштів. Форма контролю за рухом, ефективним використанням бюджетних потоків і фондів, фінансовими операціями з виконання бюджету [14].

Визначення бюджетного аудиту подано також ще в одному джерелі: аудит органів державного управління, державних установ і організацій взагалі, тобто бюджетний аудит – це перевірка відповідності використання державних коштів установленим правилам, а також точності звітних даних [15, с. 817].

Проте основним недоліком цього визначення бюджетного аудиту є те, що у ньому не згадується про таку важливу категорію, як «ефективність». Адже саме оцінка ефективності прийняття управлінських рішень та використання державних ресурсів є особливістю державного бюджетного аудиту. Про це також свідчать дефініції, наведені нами у табл. 1. І саме це відрізняє державний бюджетний аудит, наприклад, від податкового, митного та незалежного аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Саме принцип ефективності є одним із основних принципів бюджетної системи, який визначено Бюджетним кодексом України [16]. Його сутність полягає в тому, що під час формування і виконання бюджету всі учасники бюджетного процесу повинні прагнути досягнення запланованих цілей за залучення найменшого обсягу бюджетних коштів і досягнення максимального результату за використання визначеного бюджетом обсягу фінансових ресурсів.

Ефективними мають бути формування доходів на всіх рівнях, використання бюджетних коштів, які характеризують якість управління державними активами (фінансовими, трудовими, матеріальними, природними та ін.), показують суспільству доцільність і результативність витрачання коштів платників податків, які сплачуються ними з метою виконання державою її конституційних функцій.

Основною метою аудиту ефективності використання державних коштів є визначення економності, результативності та продуктивності їхнього використання, встановлення критеріїв оцінки отриманих результатів та оцінки досягнення очікуваної мети, складання висновків та розроблення пропозицій підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів і усунення виявлених недоліків.

Сутність аудиту ефективності використання бюджетних ресурсів у визначенні фактичного стану справ щодо виконання напрямів завдань, що визначені бюджетною програмою, й оцінці ефективності виконання конкретної бюджетної програми по всіх етапах її здійснення. Як зазначалося вище, цей аудит доцільно здійснювати на основі аналізу продуктивності, економічності та результативності. Продуктивність полягає у співвідношенні між випуском продукції, наданими послугами та іншими результатами роботи розпорядника або одержувача бюджетних коштів і використаними на їх виробництво матеріальними, фінансовими, трудовими та інформаційними ресурсами. Економічність полягає у досягненні розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів передбачуваних результатів за використання мінімального обсягу бюджетних коштів, або отримання найкращого результату за витрачання конкретного обсягу бюджетних коштів. Результативність

Таблиця 1

Визначення поняття «державний фінансовий аудит» науковцями та практиками

Автор	Наукове визначення терміну
Максімова В.Ф., Слободяник Ю.Б.	Державний аудит – інструмент суспільства, за допомогою якого воно бере участь в управлінні суспільними ресурсами. Державний аудит – це вид контролю, спрямований на виявлення законності, ефективності, результативності й економічності управління суспільними ресурсами, що проводиться спеціалізованим органом, наділеним особливими конституційними повноваженнями [1, с. 321].
Стєпашин С.В.	Державний аудит – система зовнішнього, незалежного публічного аудиту діяльності органів державної влади з управління суспільними ресурсами (фінансовими, матеріальними, інтелектуальними) [6, с. 15].
Слободяник Ю.Б.	Державний фінансовий аудит – це форма державного аудиту, що полягає у незалежній, об'єктивній та достовірній перевірці з метою висловлення аудитором думки щодо відповідності представленої фінансової інформації вимогам стандартів фінансової звітності та нормативно-правових актів [2, с. 155].
Хомутенко В.П., Хомутенко А.В.	Державний аудит є формою державного фінансового контролю, спрямованою на сприяння бюджетним установам, державним підприємствам, а також суб'єктам господарювання, які отримують державні кошти, у запобіганні фінансовим порушенням, ефективному використанні бюджетних коштів державного та комунального майна, правильності ведення бухгалтерського обліку та складання достовірної фінансової звітності [7, с. 129].
Криштопа І.І.	Державний фінансовий аудит є важливою формою державного фінансового контролю, метою якої є забезпечення проведення функціонально незалежної оцінки діяльності органів державного сектору для надання рекомендацій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності цих органів, підвищення ефективності управління економічними процесами [8, с. 48].
Немченко В.В.	Державний фінансовий аудит – це форма державного фінансового контролю, спрямована на сприяння бюджетним установам, державним підприємствам, а також суб'єктам господарювання, які отримують державні кошти, у запобіганні фінансовим порушенням, ефективному використанні бюджетних коштів державного та комунального майна, правильності ведення бухгалтерського обліку та складання достовірної фінансової звітності [9, с. 55].
Піхоцький В.Ф.	Державний фінансовий аудит – одна з найважливіших функцій державного управління, спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, а за наявності таких відхилень – на своєчасне вжиття відповідних коригувальних і запобіжних заходів. Від ефективності державного фінансового аудиту залежить економічне, і, значною мірою, політичне благополуччя нації [10, с. 78].
Трайтлі В.Ю.	Державний фінансовий аудит – це вид державного фінансового контролю, спрямований на перевірку законності та ефективності формування та управління державними ресурсами (коштами, майном, іншими активами, тощо), оцінку правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю та аудиту [11, с. 46].
Бугаєнко В.	Державний фінансовий аудит – вид державного фінансового контролю, який полягає у запобіганні фінансовим порушенням, перевірці й аналізі ефективності використання активів, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, забезпеченні дієвого функціонування системи внутрішнього контролю [13, с.104].

Джерело: розроблено авторами за даними [1, 6, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13]

надає можливість оцінити відношення фактичних результатів діяльності розпорядника чи одержувача бюджетних коштів до запланованих результатів.

З метою перевірки ефективності використання бюджетних коштів визначаються критерії їх оцінки, які формуються, зокрема, із бюджетних запитів і обґрунтувань до них, із паспортів бюджетних програм та самих програм.

Залежно від визначених цілей, масштабу аудиту і питань, що перевіряються, основою під час визначення критеріїв під час оцінки ефективності можуть бути: дані нормативно-правових актів, які мають відношення до напрямів, за якими планується провести перевірку; нормативи і стандарти, які регулюють діяльність, що підлягає перевірці.

Також критеріями ефективності можуть бути встановлені нормативно та обґрунтовані документами об'єкта, який перевіряється, стандарти щодо якості роботи і контролю, щоб на підставі них можна було здійснити комплексний аналіз і оцінити рівень виконання завдань, функцій, видів діяльності, операцій, що здійснюються об'єктом перевірки, отриманих результатів.

Після використання бюджетних коштів виконання будь-якого бюджету ставить за мету отримання законодавчо визначених результатів. Всі складові бюджетної класифікації мають свої специфічні види ефективності.

Поняття ефективності витрачання коштів Державного бюджету України є специфічною і багатогранною категорією та не зводиться тільки до поняття економічної ефективності, тому що у коштів платників податків є цільове призначення. Ефективність може бути також соціальною, технологічною, технічною, управлінською та ін. У різних сферах соціально-економічної і суспільної діяльності, залежно від предмета контрольного заходу, ефективність визначається конкретними критеріями, які враховують повний комплекс специфіки діяльності об'єкта аудиту та її фінансування.

Роль державного бюджетного аудиту у встановленні ефективності використання бюджетних коштів має характеризуватися функціональним спрямуванням конкретних результатів виконання бюджетних програм, а не їхнім складом. Таке спрямування можливо визначити, виходячи з самого поняття бюджету.

У економіко-політичному сенсі суть бюджету розкривається:

– за економічним змістом;
– за матеріально-предметним змістом;
– за плановою формою.

З цього випливає, що цільове використання бюджетних коштів і його результативність можна представити у таких основних видах: споживання; суспільне відтворення; збереження та примноження національного багатства.

Таким чином, під час проведення державного бюджетного аудиту головним завданням є виділення основних утворюючих статей видатків бюджету і вибору критеріїв ефективності. Державним аудиторам необхідно визначити, які результати контролю використовувати, та на основі визначених критеріїв сформулювати показники ефективності.

Значення державного бюджетного аудиту полягає у допомозі виконавчим органам влади щодо реалізації бюджету в суворій відповідності із законом про бюджет шляхом визначення невідповідності показників ефективності та якості витрачання коштів зі встановленими у законі нормами, оцінці причин цих невідповідностей і розробці рекомендацій щодо усунення виявлених проблем, відновленню законності та ефективності використання бюджетних ресурсів.

Аналіз ефективності витрачання бюджетних коштів проводиться після оцінки отриманих у ході перевірки фактичних результатів, інформації про виконання паспортів бюджетних програм та інших доказів, що отримані під час аудиту конкретного об'єкта.

За результатами проведеної оцінки отриманої інформації встановлюються причини виявлених проблем та недоліків, які привели до неефективного витрачання бюджетних коштів та перешкоджали досягненню передбачуваних бюджетною програмою результатів.

Отримані результати аналізу ефективності видатків бюджету дають змогу розробити підхід до кількісної оцінки показників ефективності витрачання бюджетних коштів.

Проблеми ефективності використання бюджетних коштів існують та проявляються у великому розмаїтті форм і мають вельми складні причинно-наслідкові зв'язки. Саме тому під час здійснення державного бюджетного аудиту не можуть застосовуватися стандартизовані моделі дослідження. Методи проведення аудиту ефективності, збору інформації та фактичних даних, що необхідні під час формування аудиторських доказів, різняться залежно від сфери використання бюджетних коштів, специфіки діяльності об'єктів аудиту та мети і завдань перевірки.

Державні аудитори на етапі планування роботи повинні розробити підходи та методи отримання достатніх, прийнятних та достовірних даних із метою досягнення цілей аудиту, забезпечення отримання найкращих результатів, але водночас зведення до мінімуму витрат на здійснення аудиторських процедур. Водночас державним аудиторам потрібно передбачити види та кількість необхідних аудиторських процедур. Під час їх виконання можуть використовуватися такі методичні прийоми: аналіз організації роботи об'єкта аудиту; аналіз отриманих результатів роботи об'єкта перевірки; оцінка окремих ситуацій; зіставлення отриманої інформації; зустрічні звірки; інтерв'ювання; анкетування; дослідження документів; статистичні вимірювання; нормативно-правове регулювання та ін.

Важливим моментом проведення державного бюджетного аудиту є аналіз способів організації роботи об'єкта перевірки. При цьому аудитори досліджують системи управління, моніторингу, планування та контролю об'єкта.

Отже, застосування державними аудиторами різноманітних спеціальних методичних прийомів та процедур буде сприяти отриманню достовірних результатів аудиту, відповідно до визначених критеріїв, та складанню якісного, кваліфікованого звіту.

Таким чином, на нашу думку, державний бюджетний аудит – це основний вид державного фінансового аудиту та одна з найважливіших функцій державного управління, яка спрямована на визначення та запобігання зловживань управлінським персоналом, відхилень законності, доцільності та ефективності використання фінансових ресурсів держави, а також надання рекомендацій щодо підвищення ефективності прийняття управлінських рішень.

При цьому категорія «державний фінансовий аудит» буде об'єднувати в собі державний бюджетний аудит, податковий аудит та митний аудит (постаудит).

Основні характеристики видів державного фінансового аудиту в контексті авторського переосмислення його сутності наведені в табл. 2.

Висновки. Вважаємо, що сутності, які ми вклали в поняття «державний фінансовий аудит» та «державний бюджетний аудит», мають неодмінно стати загальноконвенційними та бути імплементованими в українське законодавство, тобто стати офіційними за своїм характером.

Подальші дослідження у сферах державного фінансового аудиту і державного бюджетного аудиту є дуже важливими з теоретичного та з практичного поглядів. Запропонована нами термінологія дасть можливість визначити склад та структуру органів контролю, їхні повноваження, функції, завдання, напрями діяльності, об'єкти контролю, методики перевірки, наприклад, під час розроблення нормативних та законодавчих актів.

Бібліографічний список:

1. Максімова В.Ф. Сутність державного аудиту. *Бізнес Інформ*. 2013. № 11. С. 319-323. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_11_54. (дата звернення: 10.01.2020).
2. Слободяник Ю.Б. Державний фінансовий аудит: проблема конвенційності понять. *Стратегія розвитку аудиту в умовах глобалізації економічних відносин*: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 31 березня – 1 квітня 2016 року, м. Київ: КНТЕУ, 2016. С. 153–156. (дата звернення: 11.01.2020).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 01.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15. (дата звернення: 12.01.2020).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика видів державного фінансового аудиту

Державний фінансовий аудит		
Критерій	**Бюджетний аудит**	**Податковий аудит Митний аудит**
Мета проведення	Забезпечення стабільності та економічної безпеки держави; надання всім зацікавленим особам незалежної інформації про те, яким чином здійснюється державне управління фінансовими ресурсами	Здійснення заходів із забезпечення повноти надходження коштів до бюджетної системи через запобігання фінансових порушень у сфері оподаткування
Основні завдання	Оцінка альтернативних варіантів бюджетних рішень, аналіз довгострокових наслідків урядових програм, оцінка технології, що забезпечує державні органи інформацією про довгострокові наслідки законодавчих рішень. Контроль за відхиленнями від прийнятих стандартів, порушеннями принципів законності, ефективності і економії витрачання грошових, матеріальних та інших ресурсів, з метою вживання коригуючих заходів	Оцінка правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати до бюджету податків, зборів та платежів. Перевірка достовірності обрахування податкової бази та об'єкта оподаткування за кожним податком і збором. Перевірка коректності відображення податкового боргу та його погашення на рахунках фінансового обліку. Недопущення зловживань, шахрайства у податковій та митній сфері.
Об'єкт	Фінансові ресурси і майно держави, їх облік, проекти законодавчих і нормативних актів, оцінка фінансових результатів виконання бюджету. Цільове, законне і ефективне використання бюджетних коштів	Документи бухгалтерського обліку та звітності, декларації (митні декларації) і розрахунки зі сплати податків, зборів (митних зборів), обов'язкових платежів, державного мита, інші документи фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання
Ресурсне забезпечення	Фінансування здійснюється за рахунок коштів державного бюджету	Фінансування здійснюється за рахунок коштів державного бюджету
Організація проведення	Виконання конкретних запланованих завдань, узгоджених з керівництвом	Виконання конкретних запланованих завдань, узгоджених з керівництвом, або позапланово за наявності відповідних підстав (планові та позапланові перевірки)
Орган, що проводить	Державна аудиторська служба України (Офіс фінансового контролю), Рахункова палата України	Державна податкова служба України, Державна митна служба України
Відповідальність	Перед керівництвом за виконання обов'язків та громадськістю відповідно до стандартів INTOSAI	Перед керівництвом за виконання обов'язків
Форма проведення	Фінансовий аудит (аудит законності, аудит відповідності); аудит ефективності (аудит управлінської діяльності, операційний аудит)	Перевірки: камеральні, документальні, фактичні
Доступ до результатів	Вільний доступ громадськості до інформації. Відкрита публікація звітів і результатів перевірки у засобах масової інформації	Існують обмеження щодо вільного доступу до результатів контролю

Джерело: розроблено авторами

4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19. (дата звернення: 12.01.2020).
5. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.12.1993 р. № 2939-XII. Дата оновлення: 27.01.2018р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12. (дата звернення: 15.01.2020).
6. Степашин С.В. Государственный аудит и экономика будущего. Москва: Наука, 2008. 608 с. (дата звернення: 20.01.2020).
7. Хомутенко В.П. Державний аудит як форма фінансового контролю: сутність та інституційні особливості. *Вісник соціально-економічних досліджень*: зб. наук. пр. голов. ред. М.І. Звєряков; Одеський держ. екон. ун-т. Одеса, 2011. № 42(2). С. 124–130. (дата звернення: 21.01.2020).
8. Криштопа І.І. Державний фінансовий аудит як провідна форма державного фінансового контролю. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. 2011. №18. С. 46–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_18_9. (дата звернення: 23.01.2020).
9. Немченко В.В. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту). За ред. проф. Немченко В.В., Редько О.Ю., Підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2012. 540 с. (дата звернення: 25.01.2020).
10. Піхоцький В.Ф. Удосконалення і розвиток державного фінансового контролю та аудиту за надходженням коштів Державного бюджету України та їх використанням. *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 75–83. (дата звернення: 28.01.2020).
11. Трайтлі В.Ю. Уточнення економічного змісту державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. *Молодий вчений*. 2014. № 8(2). С. 45–48. (дата звернення: 01.02.2020).
12. Кравченко Ю.П. Державний фінансовий аудит: реалії застосування в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 10. С. 46-51. (дата звернення: 03.02.2020).
13. Бугаєнко В. Проблеми державного фінансового аудиту. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 4. С. 100–106. (дата звернення: 05.02.2020).

14. Бюджетний аудит. Словопедія (Словник бюджетної термінології). URL: http://slovopedia.org.ua/50/53393/362490.html. (дата звернення: 07.02.2020).
15. Бюджетний менеджмент: Підручник. В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонов та ін.; За заг. ред. В. Федосова. Київ: КНЕУ, 2004. 864 с. (дата звернення: 10.02.2020).
16. Бюджетний кодекс України від 8.07 2010 р. № 2456-VI. Дата оновлення: 01.01.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17. (дата звернення: 12.02.2020)..

References:

1. Maksimova V.F. Sutnist derzhavnoho audytu. [The essence of the state audit]. Biznes Inform. 2013. № 11. S. 319–323. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_11_54. (accessed 11 January 2020).
2. Slobodianyk Yu.B. Derzhavnyi finansovyi audyt: problema konventsiinosti poniat. [State Financial Audit: The Problem of Conventionality]. Stratehiia rozvytku audytu v umovakh hlobalizatsii ekonomichnykh vidnosyn: tezy dop. mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 31 bereznia – 1 kvitnia 2016 roku, m. Kyiv: KNTEU, 2016. S. 153–156. (accessed 10 January 2020).
3. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV. Data onovlennia: 01.01.2020 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15. (accessed 12 January 2020).
4. Pro audyt finansovoi zvitnosti ta audytorsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 21.12.2017 r. № 2258-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19. (accessed 12 January 2020).
5. Pro osnovni zasady zdiisnennia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 26.12.1993 r. № 2939-XII. Data onovlennia: 27.01.2018 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12. (accessed 15 January 2020).
6. Stepashyn S.V. Hosudarstvennyi audyt y ekonomyka budushcheho. [State audit and the economy of the future]. Moskva: Nauka, 2008. 608 s. (accessed 20 January 2020).
7. Khomutenko V.P. Derzhavnyi audyt yak forma finansovoho kontroliu: sutnist ta instytutsiini osoblyvosti. [State Audit as a Form of Financial Control: Essence and Institutional Features]. Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. pr. holov. red. M.I. Zvieriakov; Odeskyi derzh. ekon. un-t. Odesa, 2011. № 42(2). S. 124–130. (accessed 21 January 2020).
8. Kryshtopa I.I. Derzhavnyi finansovyi audyt yak providna forma derzhavnoho finansovoho kontroliu. [State Audit as a Form of Financial Control: Essence and Institutional Features]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia: Ekonomika. 2011. №18. S. 46–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_18_9. (accessed 23 January 2020).
9. Nemchenko V.V. Audyt (Osnovy derzhavnoho, nezalezhnoho profesiinoho ta vnutrishnoho audytu). Za red. prof. Nemchenko V.V., Redko O.Iu., Pidruchnyk. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 2012. 540 s. (accessed 25 January 2020).
10. Pikhotskyi V.F. Udoskonalennia i rozvytok derzhavnoho finansovoho kontroliu ta audytu za nadkhodzhenniam koshtiv Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy ta yikh vykorystanniam. [Improvement and development of the state financial control and audit on receipt and use of the State Budget of Ukraine]. Finansy Ukrainy. 2007. № 3. C. 75–83. (accessed 28 January 2020).
11. Traitli V.Iu. Utochnennia ekonomichnoho zmistu derzhavnoho finansovoho audytu vykonannia biudzhetnykh prohram. [Clarification of the economic content of the state financial audit of budget programs implementation]. Molodyi vchenyi. 2014. № 8(2). S. 45–48. (accessed 1 February 2020).
12. Kravchenko Yu.P. Derzhavnyi finansovyi audyt: realii zastosuvannia v Ukraini. [State financial audit: realities of application in Ukraine]. Bukhhalterskyi oblik i audyt. 2013. № 10. S. 46–51. (accessed 3 February 2020).
13. Buhaienko V. Problemy derzhavnoho finansovoho audytu. [Problems of the state financial audit]. Visnyk KNTEU. 2009. № 4. S. 100–106. (accessed 5 February 2020).
14. Biudzhetnyi audyt. Slovopediia (Slovnyk biudzhetnoi terminolohii). URL: http://slovopedia.org.ua/50/53393/362490.html. (accessed 7 February 2020).
15. Biudzhetnyi menedzhment: Pidruchnyk. V. Fedosov, V. Oparin, L. Safonov ta in.; Za zah. red. V. Fedosova. Kyiv: KNEU, 2004. 864 s. (accessed 10 February 2020).
16. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy vid 8.07 2010 r. № 2456-VI. Data onovlennia: 01.01.2020 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17. (accessed 12 February 2020).